

การเข้าถึงบริการทางการแพทย์ : ศึกษาเฉพาะกรณีคนพิการ
ในสถานสงเคราะห์คนพิการและทุพพลภาพพระประแดง
จังหวัดสมุทรปราการ

THE INACCESSIBILITY TO MEDICAL SERVICES : A CASE STUDY OF
PEOPLE WITH DISABILITY IN PHRAPRADAENG HOME
FOR DISABLED PERSONS

โดย
นางธัญญนันท์ ตันติวานนท์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรสังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารสังคม บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

พ.ศ. 2553

วิทยานิพนธ์	การเข้าถึงบริการทางการแพทย์ : ศึกษาเฉพาะกรณีคนพิการ ในสถานสงเคราะห์คนพิการและทุพพลภาพพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ The Inaccessibility to Medical Services : A Case Study of People with Disability in Phrapradaeng Home for Disabled Persons
ชื่อนักศึกษา	นางรัชฎญนันท์ ตันติวานนท์
รหัสประจำตัว	504009
สาขาวิชา	การบริหารสังคม
ปีการศึกษา	2553

บทคัดย่อ

การวิจัย เรื่อง “การเข้าถึงบริการทางการแพทย์ : ศึกษาเฉพาะกรณีคนพิการในสถานสงเคราะห์คนพิการและทุพพลภาพพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสิทธิทางการแพทย์ของคนพิการในสถานสงเคราะห์ ศึกษาบริการทางการแพทย์สำหรับคนพิการที่สถานสงเคราะห์จัดให้ ศึกษาปัญหาและสาเหตุของการเข้าถึงบริการทางการแพทย์ของคนพิการในสถานสงเคราะห์ และเพื่อแสวงหาแนวทางและมาตรการให้คนพิการเข้าถึงบริการทางการแพทย์ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยทำการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มคนพิการในสถานสงเคราะห์จำนวน 5 คน เจ้าหน้าที่พี่เลี้ยงจำนวน 4 คน บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการบริการทางการแพทย์ในสถานสงเคราะห์จำนวน 4 คน และหัวหน้าฝ่ายสวัสดิการสงเคราะห์จำนวน 1 คน รวมทั้งสิ้น 14 คน

ผลการศึกษา พบว่า การรับรู้สิทธิทางการแพทย์ของคนพิการและเจ้าหน้าที่พี่เลี้ยงที่ดูแลใกล้ชิดคนพิการมีค่อนข้างจำกัด โดยจะทราบเกี่ยวกับการที่คนพิการสามารถไปรักษาได้ฟรีทุกโรงพยาบาล และการได้รับเบี้ยยังชีพสำหรับคนพิการเดือนละ 500 บาทเป็นหลัก ในทางกลับกันคนพิการและเจ้าหน้าที่ของสถานสงเคราะห์ทุกคนรู้สึกว่าคุณพิการถูกเลือกปฏิบัติและถูกจำกัดสิทธิในเรื่องของการเข้ารับบริการทางการแพทย์เป็นอย่างมาก ทั้งยังถูกปฏิบัติโดยไม่คำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ถูกแบ่งแยกและไม่ได้รับความสะดวกในการเข้าถึงบริการทางการแพทย์ ส่วนบริการทางการแพทย์ที่สถานสงเคราะห์จัดให้นั้นพบว่าแม้เป็นบริการที่จัดคนพิการในสถานสงเคราะห์ตามความจำเป็น แต่เป็นไปตามหลักสิทธิคนพิการ

ผลการศึกษา ยังพบอีกว่า ปัญหาและสาเหตุของการเข้าถึงบริการทางการแพทย์ของคนพิการมาจากจำนวนคนพิการที่มีความต้องการรับบริการทางการแพทย์เพิ่มสูงขึ้นแต่บุคลากรที่ให้บริการทางการแพทย์มีอยู่อย่างจำกัดส่งผลให้เกิดความล่าช้า การนำส่งไปรับบริการทางการแพทย์ภายนอกจะถูกพิจารณาตามลำดับความสำคัญจากเจ้าหน้าที่พยาบาล ไม่สามารถจัดบริการตามความต้องการ

ที่แท้จริงของคนพิการ สาเหตุที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่พบว่าเป็นอุปสรรคในการนำส่งคนพิการไปรับบริการทางการแพทย์ภายนอก คือ กฎเกณฑ์การให้บริการที่ต้องมีบัตรประกันสุขภาพถ้วนหน้าตามระเบียบที่กำหนดโดยกระทรวงสาธารณสุข คนพิการจะสามารถเข้ารับบริการได้ต้องมีหลักฐานแสดงตน แต่กลุ่มคนพิการของสถานสงเคราะห์ส่วนใหญ่ประสบปัญหาไม่มีหลักฐานแสดงตนถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้คนพิการไม่สามารถเข้าถึงบริการทางการแพทย์ได้ในทางปฏิบัติ ในกลุ่มคนพิการที่มีสิทธิบัตรประกันสุขภาพตามที่กำหนดแล้วก็พบว่ายังมีขั้นตอนการให้บริการที่ซับซ้อนยากที่คนพิการจะเข้าถึง และยังคงมีการเลือกปฏิบัติต่อคนพิการ การศึกษานี้เสนอแนวทางและมาตรการในการแก้ไขปัญหาการเข้าไม่ถึงบริการทางการแพทย์ว่า ควรมีมาตรการที่เหมาะสมในการอำนวยความสะดวกแก่คนพิการ ร่วมกับการกำหนดผู้ประสานงานหรือรับผิดชอบดูแลให้ความช่วยเหลือคนพิการในหน่วยบริการทางการแพทย์อย่างชัดเจน และการให้บริการที่คำนึงสิทธิของคนพิการเป็นหลัก

ข้อค้นพบจากการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในระดับนโยบายให้กระทรวงการพัฒนากำลังคนและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงสาธารณสุข และกระทรวงมหาดไทยซึ่งมีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับการเข้าถึงบริการทางการแพทย์ของคนพิการ แต่ต่างก็มีพระราชบัญญัติที่บังคับใช้เป็นของตนเอง จนทำให้เกิดความซับซ้อนกลายเป็นอุปสรรคเมื่อนำไปปฏิบัติจริง จึงควรมีการจัดระบบการทำงานร่วมกันโดยใช้หลักบูรณาการที่มีเป้าหมายเพื่อประโยชน์ต่อคนพิการเป็นสำคัญ รวมทั้งควรทบทวนและทำความเข้าใจกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในหน่วยที่ให้บริการทางการแพทย์อย่างเร่งด่วน ให้ตระหนักถึงความสำคัญในการให้บริการแก่คนพิการ โดยคำนึงถึงสิทธิของคนพิการเป็นสำคัญเพื่อขจัดปัญหาและอุปสรรคของการเข้าไม่ถึงบริการทางการแพทย์ตามที่นโยบายได้กำหนดไว้

สำหรับข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ หน่วยงานที่ให้บริการทางการแพทย์ควรลดขั้นตอนในการให้บริการและให้ความช่วยเหลือสำหรับกลุ่มคนพิการ เพื่อส่งเสริมให้คนพิการเข้าถึงบริการทางการแพทย์ตามสิทธิได้มากขึ้น สำหรับสถานสงเคราะห์ก็ควรพัฒนาความพร้อมด้านบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการให้บริการทางการแพทย์พอเพียงกับความต้องการของคนพิการ สถานสงเคราะห์ควรส่งเสริมการเรียนรู้และทำความเข้าใจกับนโยบายที่มีการเปลี่ยนแปลงใหม่แก่ผู้ปฏิบัติงานเพิ่มขึ้นเป็นแนวทางเสริมการลดปัญหาการเข้าไม่ถึงบริการทางการแพทย์ได้อีกทางหนึ่ง

Thesis Title The Inaccessibility to Medical Services : A Case Study of People with Disability in Phrapradaeng Home for Disabled Persons

By Mrs. Tanyanan Tantiwanon

Identification No. 504009

Degree Master of Social Work (M.S.W.)

Major Social Administration

Academic Year 2010

Abstract

This research on “The Inaccessibility to Medical Services : A Case Study of People with Disability in Phrapradaeng Home for Disabled Persons”, is conducted to study medical rights of persons with disabilities in Phrapradaeng home, to investigate medical services for people with disabilities, to study problems and causes of inaccessibility to medical services, and to seek ways and measures enabling people with disabilities to be accessible to medical services. The research methodology employed qualitative methods by in-depth interviews with 14 staff in Phrapadaeng home for disabled persons, namely, 5 disabled people, 4 mentor officers, 4 officers working for medical services and 1 head of welfare assistance department.

The finding indicates that persons with disabilities and mentor officers hardly realize medical rights for disabled people. They only are aware of free medical services in all hospitals and monthly allowance for the disabled at 500 Baht. On the contrary, people with disabilities and officers feel that not only they are not well treated and their rights are very limited but also they are discriminated against humanity and never find hospitals convenient for them. It is found that medical services in the home, is provided to serve the disabled’ s demand only and to be in accordance with the disabled persons’ rights.

The study also finds that the problem of inaccessibility to medical services of people with disabilities comes from an increase of disabled patients while a number of medical personnel is still limited and thus leads to slow services. In general hospitals, nursing personnel is responsible for patient servicing and does not prioritize the needs of persons with disabilities. Another important reason which does not facilitate the disabled in general hospitals is health insurance card issued by Ministry of Public Health. People with disabilities need to present health cards which, unfortunately, most of them have not had yet and then are not entitled for medical services. Health insurance card procedure is too complicated for the disabled and discriminated. This study proposes measures to resolve the problem of

inaccessibility to medical services that there should be appropriate measures which facilitate persons with disabilities. Coordinators or personnel in hospitals should be assigned to be directly responsible for people with disabilities and hospitals should provide medical services in accordance with the rights of the disabled.

Based on the findings from this study, the researcher suggests corporate policy to Ministry of Social Development and Human Security, Ministry of Public Health and Ministry of Interior, all which are directly related to medical services of people with disabilities but each has its own enforcement causing complexity and hindrance when practiced. All the relevant ministries should seek cooperation and set the same goal for the disabled through integration management system. They also should urgently review and create understanding among relevant agencies in both public and private sectors, especially those that provide medical services so that they realize the importance of providing medical services to persons with disabilities and their rights so as to eliminate problems and difficulties for such inaccessibility.

For practical suggestions, medical units should reduce steps in their services and provide more flexibility towards disabled people allowing them to be more accessible to medical services. The home itself should be provided with adequate officers to cater for the demand of the disabled. It should promote its personnel to study and understand the new policy. This is another direction to help reduce the problem of inaccessibility.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สามารถสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีเพราะได้รับความเมตตาและความอนุเคราะห์จากหลาย ๆ ท่าน ซึ่งผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้ดังต่อไปนี้

ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ ดร. จตุรงค์ บุญยรัตนสุนทร อาจารย์ที่ปรึกษาที่คอยให้กำลังใจ ปลอบใจ ติดตาม และให้คำแนะนำและให้โอกาสที่ดีแก่ผู้วิจัยตลอดมา รวมทั้งให้ความเมตตาในการตรวจสอบแก้ไขวิทยานิพนธ์ต่าง ๆ อย่างดียิ่ง ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร. ชัตติยา วรรณสุต ประธานกรรมการสอบป้องกันวิทยานิพนธ์ อาจารย์ ดร. ทิพาภรณ์ โพธิ์ฉวีฉกรรณการ และรองศาสตราจารย์นิภา ส. ตุมรสุนทร กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ที่ส่งกำลังใจและให้คำปรึกษาแนะนำในระหว่างการสอบป้องกันวิทยานิพนธ์ อันเป็นประโยชน์ยิ่งแก่งานวิจัย

ขอขอบคุณ หัวหน้าฝ่ายสวัสดิการสงเคราะห์ สถานสงเคราะห์คนพิการและทุพพลภาพ พระประแดง ตลอดจนเจ้าหน้าที่และกลุ่มคนพิการทุกท่านที่ให้ความร่วมมือและให้ข้อมูลทุกอย่างแก่ผู้วิจัย

ขอขอบพระคุณคุณพ่อแดง จันท์สวัสดิ์ คุณแม่เนียน จันท์สวัสดิ์ ตลอดจนคุณแม่สุภา ดันติวานนท์ สามีและบุตร พี่และเพื่อนร่วมงานทุกคนที่ให้กำลังใจและให้การสนับสนุนช่วยเหลือมาโดยตลอด

ท้ายสุดนี้ขอขอบคุณ สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ (พก.) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ที่ให้การสนับสนุนทุนสำหรับการวิจัย จนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี

ธัญญนันท์ ดันติวานนท์